

VREDESMARS VOOR SREBRENICA 2021

Voorafgaand aan de Nationale Herdenking Srebrenica genocide wordt ieder jaar op 11 juli een vredesmars voor Srebrenica georganiseerd. Tijdens deze wandeltocht wordt er een symbolische route van 11 km gelopen ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de op 11 juli 1995 gepleegde genocide. De vredesmars is voor het eerst in Nederland in 2013 georganiseerd en zou dit jaar voor de negende keer plaats vinden. Wegens de huidige maatregelen i.v.m. coronavirus wordt dit jaar de mars niet gelopen. Wij hopen op uw begrip en hopen u volgend jaar weer te zien. Wandelroute en tijdschema (zie hieronder) zal net als in de voorgaande jaren ongewijzigd blijven.

Wandelroute vredesmars

De startlocatie van de vredesmars is in Wassenaar (Sportpark de Roggewoning, Buurtweg 122). Vervolgens lopen de deelnemers van de mars langs de Scheveningse gevangenis, het voormalig Joegoslavië tribunaal, het Vredespaleis, als eindbestemming Het Plein in Den Haag.

Het tijdschema van de vredesmars

09:30 uur verzamelen en uitdelen van de T-shirts
10:30 uur vertrek vredesmars
12:00 uur de Scheveningse gevangenis
13:00 uur het voormalig Joegoslavië tribunaal
13:30 uur het Vredespaleis
14:30 uur aankomst vredesmars op Het Plein in Den Haag
15:00 uur Nationale Herdenking Srebrenica genocide

Meer informatie over de Vredesmars is te verkrijgen via de mail: marasmira2013@gmail.com

PROGRAMMA

- 15:00** **Opening van de herdenking**
Alma Velić en Leila Prnjavorac
- Het lied: “Jedna si jedina” (“Jij bent de enige”)**
- 15:10** **Beginselverklaring organisatiecomité Nationale herdenking Srebrenica Genocide**
Minela Alić – dochter van de overlevende van de Srebrenica genocide
- Het lied: “Puhnut će behar” (“De bloesem bloeit”)**
- 15:25** **Toespraak van de vereniging van overlevenden van de Srebrenica genocide juli 95**
Voorgelezen door nabestaande, Mirsada Husić
- 15:35** **Toespraak**
Burgemeester van Rotterdam, Ahmed Aboutaleb
- Het lied: “Srebrenica Inferno”**
- 15:50** **Toespraak kinderburgemeester**
Kinderburgemeester van Maastricht, Ismael Cabordery
- Het lied: “ Šehidi – Sjahied“**
- 16.05** **Bombardement Srebrenica 1993**
Voorgelezen door Edina Pašalić. dochter van de overlevende van Srebrenica genocide
- 16:10** **Toespraak en het gebed**
Imam Fahrudin Nakičević van Islamitisch Cultureel Centrum Bošnjak in Arnhem
- Twee minuten stilte**
Ingeleid door trompettist Fred de Jong
- “Last Post”**
Trompettist *Fred de Jong*
- 16:25** **Het lezen van de namen van slachtoffers**
De namen worden voorgelezen van de slachtoffers die vandaag in Potočari zijn begraven
- Hijsen van de banner**
De banner wordt gehesen met de namen van de slachtoffers die vandaag begraven zijn in Potočari
- Het lied: “Nemoj Žalit Suzama” (Rouw niet met de tranen)**
- 16:35** **Dankwoord en afsluiting**
Alma Velić en Leila Prnjavorac

OPENING HERDENKING

Het is vandaag 11 juli 2021. Precies 26 jaar geleden, op 11 juli 1995, viel de enclave Srebrenica. Een Bosnische enclave, een stad, die ook bekend stond als het veilige gebied van de Verenigde Naties. In de dagen na de val werden meer dan 8000 mensen - vaders, moeders, zoons, dochters, broers, zussen, familie en vrienden - vermoord door de Servische militairen en paramilitairen extremisten.

Mijn naam is Leila Prnjavorac, naast mij staat Alma Velić. Vandaag zullen wij samen het programma van de herdenking presenteren, zowel in het Nederlands als in het Bosnisch. Deze herdenking is vanwege de coronacrisis anders dan de voorgaande jaren. Op het Plein staan veel minder mensen dan dat u gewend bent, maar via de Live Stream van www.srebrenica-herdenking.nl , de facebookpagina, www.SrebrenicaisNederlandseGeschiedenis.nl en via vele andere sociale media en websites kunnen duizenden mensen deze herdenking live volgen.

Vandaag worden in Potočari 19 geïdentificeerde slachtoffers van de genocide in Srebrenica begraven. Wij wensen u een goede herdenking met kracht en troost door de onderlinge verbondenheid van ons allen samen hier op Het Plein, online en op alle andere plekken in de wereld waar deze genocide wordt herdacht!

Nu zal het lied 'Jedna si jedina' ('De enige ben jij') te horen zijn. Daarna zal de beginselverklaring van het voorbereidingscomité Nationale Herdenking Srebrenica Genocide voorgedragen worden door Minela Alić, dochter van de overlevende van de Srebrenica genocide juli 1995.

“JII BENT DE ENIGE”

*Land van duizend lentes, ik zweer de eeuwige trouw aan jou
Van de zee tot Sava van Drina tot Una*

**Jij bent de enige, mijn thuisland.
Jij bent de enige, Bosnië en Herzegovina**

*Moge God jou en jouw nazaten beschermen
Land van mijn dromen, van mijn voorouders*

**Jij bent de enige, mijn thuisland.
Jij bent de enige, Bosnië en Herzegovina**

BEGINSELVERKLARING

Nationale Herdenking Srebrenica Genocide 2021

26 JAAR SREBRENICA GENOCIDE: WAARHEID? GERECHTIGHEID? ERKENNING?

Welkom u allen

“Wij, de volkeren van de Verenigde Naties zijn vastbesloten om de komende generaties te veilig te stellen tegen de oorlogsgesel die twee maal gedurende ons leven onuitsprekelijk leed over de mensheid heeft gebracht.” *Passage uit het Handvest van de Verenigde Naties, opgesteld op 26 juni 1945*

Onuitsprekelijk leed! Opnieuw, 50 jaar later, in het hart van Europa!

Moordend en brandschattend trekken Servische troepen over de Balkan, met maar één doel: het stichten van één Groot-Servië. Op 11 juli 2021 is het precies 26 jaar geleden dat de genocide in Srebrenica begon, de grootste massamoord op Bosniaken - één specifieke etnische en religieuze groep in Europa - sinds de Tweede Wereldoorlog. Na de val van Srebrenica vermoorden Servische militaire troepentenenminste 8372 mannen, vrouwen en jongens. De deportatie van de mensen gebeurde onder de ogen van Dutchbat, een Nederlands VN-bataljon, terwijl Dutchbat en de VN deze slachtoffers en hun nabestaanden hoorden te beschermen, volgens Resolutie 819 Veiligheidsraad Verenigde Naties. De val van Srebrenica is een zwarte pagina in de Nederlandse geschiedenis.

Twee VN rechtbanken - het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië (ICTY) en het Internationaal Gerechtshof (ICJ) in Den Haag - hebben geoordeeld dat het genocide was die werd gepleegd door het Bosnisch-Servische leger, met de steun van de bestuursstructuren van de RS, en die niet door Servië tegengehouden is.

De Bosnisch-Servische oorlogsmisdadiger Ratko Mladić was op 8 juni jl. in hoger beroep bij de Beroepskamer van het Internationaal Mechanisme voor Strafhoven in Den Haag opnieuw tot levenslang veroordeeld wegens genocide en oorlogsmisdaden. Zijn verweer werd op alle punten verworpen. Mladić werd schuldig bevonden aan het leiden van gewelddadige etnische zuiveringscampagnes in Bosnië en Herzegovina van 1992 tot 1995. Hij werd verder veroordeeld voor het leiden van een campagne van misdaden tegen de burgerbevolking tijdens het beleg van Sarajevo. Hij werd ook veroordeeld voor het gebruik van de Servische troepen onder zijn bevel om genocide te plegen tegen de Bosnische moslimbevolking van Srebrenica. Ten slotte werd hij veroordeeld voor het gijzelen van VN-vredeshandhavers en het gebruik ervan als menselijk schild. Mladić behoort tot de meest beruchte oorlogsmisdadigers in de moderne geschiedenis. Hij gebruikte opzettelijk zijn militaire commando om onschuldige burgers aan te vallen, te doden, te martelen, te verkrachten en te verdrijven, zonder andere reden dan hun etniciteit en religie. Hij wakkerde etnische haat aan en loog tegen degenen die hij beweerde te verdedigen om zijn misdaden te rechtvaardigen. Gezien de macht van leven of dood over duizenden onschuldige mannen en jongens in Srebrenica, beval hij hun totale uitroeiing en pleegde hij genocide. - Mladić moet worden veroordeeld door alle verantwoordelijke functionarissen in het voormalige Joegoslavië en over de hele wereld. Zijn naam zou moeten worden toegevoegd aan de lijst van de meest verdorven en barbaarse figuren uit de geschiedenis, zei de Hoofdaanklager Brammertz.

In de recent gepubliceerde, volledige officiële transcripties van de Bosnisch Servische Assemblée (1992) zien we hoe ze debatteerden over het plannen, organiseren en plegen van genocide in Bosnië. Enkele bevindingen zijn zeer verontrustend, en hebben veel gemeen met de Tweede Wereldoorlog. Zo werden Bosniaken systematisch geportretteerd als 'niet-mensen', die op een of andere manier moesten verdwijnen. De details zijn schokkend, ook voor degenen die genocide hebben meegemaakt. Maar deze mening, en de Servische plannen voor de uitroeiing van de Bosniaken, waren niet onbekend bij de EU, de NAVO en de wereld. Het door de VN ingestelde wapenembargo had een zeer negatieve impact op een succesvolle verdediging van Bosnië en de Bosniaken tegen de agressors.

De Nederlandse regering slaagde er niet in de troepen adequaat voor te bereiden, te bewapenen en te ondersteunen, waardoor ze, in naam van de Verenigde Naties, naar Bosnië werden gestuurd met een vaag mandaat om de levens van de burgers te beschermen tegen de Servische troepen. Het eerste teken dat de agressor alle besluiten en resoluties van de Verenigde Naties met voeten zou treden, kwam in juni 1995. Toen namen Servische strijdkrachten de observatiepost ECHO, bemand door Dutchbat, in het zuidoosten van de enclave in.

Ook was de NAVO-strategie voor Vrede, met de Air-Land Battle Tactiek die operationeel moest zijn in juni 1995, niet opgevolgd. En dat precies 5 jaar nadat de officiële beslissing op het hoogste niveau van de NAVO-landen was genomen, in Londen op 1 juni 1990. Een gebrek aan luchtsteun en aan antitank helikopters (Apaches) was de sleutel tot het falen van de VN-NL vredesmacht in Srebrenica. "Inmiddels weten we dat de Nederlandse commandant herhaaldelijk tevergeefs luchtsteun inriep toen Servische troepen de enclave naderden. Uiteindelijk werd slechts één Servische tank geraakt bij een luchtaanval door twee Amerikaanse en twee Nederlandse vliegtuigen", zei destijds de minister van Defensie Voorhoeve. Dit resultaat was ongelofelijk minimaal, en beschamend voor de NAVO-organisatie, de grootste bewapende macht ter wereld.

Er zijn nog steeds serieuze vragen over dit debacle waarbij duizenden vrijwel uitsluitend jonge mensen hun leven tevergeefs hebben verloren. Is het nodig geweest en hoe kon het voorkomen worden? Minister Voorhoeve zegt dat een belangrijke factor was: een overeenkomst tussen de grootmachten om geen luchtaanvallen te gebruiken tegen Servische troepen, omdat dit de peacekeepers (een aantal Engelse NAVO-militairen) die door de Serviërs werden vastgehouden, in gevaar zou kunnen brengen. Dus, met een eenvoudige berekening: het leven van een Bosniak is ongeveer 50 keer minder waard dan het leven van een peacekeeper van een grootmacht. Daarom is het niet vreemd dat het Dayton-vredesakkoord de entiteiten heeft opgericht en diegenen heeft beloofd die ernstige misdrijven hebben gepleegd waaronder genocide tegen Bosniaken, de inwoners van de 'veilige zones' van de VN Srebrenica en Žepa.

Tegenwoordig is het meer dan duidelijk dat in het gebied waar genocide werd bewezen en veroordeeld, evenals in de hele entiteit, Bosniaken die na de vervolging terugkeerden, worden onderworpen aan een ongekende systemische discriminatie die resulteert in economische vervolging en moderne etnische zuivering. Instellingen in deze entiteit, op verschillende niveaus, worden etnisch gezuiverd van Bosniaken. De Bosnische taal is niet als standaard taal erkend, het onderwijssysteem is volledig orthodox en in de publieke sector zijn bijna geen Bosniaken in dienst. Tegelijkertijd wordt de genocide door een meerderheid in RS nog steeds ontkend, op alle niveaus, waardoor overlevenden en nabestaanden telkens weer worden geconfronteerd met de brutale ontkenning en leugens. Het tweede memorandum van de Servische Academie van Wetenschappen en Kunsten "Slag in BiH" vertegenwoordigt een strategie voor de staatsopbouw van de voortzetting van "De wereld van Servische landen" – een project waarmee Bosnië wordt gedestabiliseerd.

Veel Moeders van Srebrenica wonen nog steeds in grote vluchtelingenkampen en steeds vaker overlijden ze zonder dat de resten van hun mannen en kinderen zijn gevonden. Het Herdenkingscomité staat volledig achter het doorzettingsvermogen van de Moeders van Srebrenica bij het bereiken van hun doelen van waarheid, gerechtigheid en verantwoordelijkheid voor de slachtoffers van de genocide in Srebrenica.

Vanwege deze situatie, en onze doelen, is het de hoogste tijd om het Vredesakkoord van Dayton te herzien en aan te passen aan de behoeften van deze tijd. Het Vredesakkoord van Dayton heeft niet gezorgd voor een rechtvaardige vrede: het is onmogelijk om daarop een modern land te bouwen waarin alle burgers gelijke rechten en gelijke kansen zullen hebben.

Bijstand van de Nederlandse regering op het pad van normalisatie en integratie van Bosnië en Herzegovina in de NAVO en de EU is zeer gewenst. We verwachten ook dat Nederland in de toekomst een sterke vertegenwoordiger van onze belangen in de EU wordt. Het is tijd om eindelijk de belofte van de antifascisten na de Tweede Wereldoorlog over de Holocaust/Genocide "Nooit meer!" te vervullen!

De vlag wordt gehesen met de namen van (19) geïdentificeerde slachtoffers van de genocide, die vandaag zijn begraven in het Memoriaalcentrum van Srebrenica – Potočari.

Vandaag herdenken we de slachtoffers van genocide en eren we de overlevenden!

DE BLOESEM BLOEIT

*In nabijheid van het hart is 't dat de bloesem bloeit!
Hij verliest z'n bloemen bij het vallen van de lente.
Regen wast ze schoon, Bosnië rozenperken
en de paarse lelies bloeien in de morgen.*

*In nabijheid van het hart is 't dat de bloesem bloeit!
Versieren zal hij groene velden van genade
die onze kinderen een bos violen cadeau doet
en voor mij een zucht van vrijheid en vrede.*

*In nabijheid van het hart is 't dat de bloesem bloeit!
Hij brengt de ziel naar 'n warme, vredige behuizing.
Als dan een vredige droom mij onder mijn dak bezoekt
zal de pijn verdwijnen, kan 'k de ogen sluiten.*

TOESPRAAK VAN DE VERENIGING VAN OVERLEVENDEN VAN DE SREBRENICA GENOCIDE JULI 1995

*Wordt voorgedragen door nabestaande Mirsada Husić,
zij was pas 2 maanden oud toen haar vader vermoord werd.*

Geachte aanwezigen

Deze maand is het 26 jaar sinds, de val van de “beschermde zones” van Srebrenica en Zepa en de meest gruwelijke misdaad tegen de mensheid, de misdaad van genocide tegen een volk, de Bosniërs van Oost-Bosnië. Vandaag zijn we hier, op dit plein waar we al vele jaren samenkomen, om de wereld en onszelf te herinneren aan de gebeurtenissen van juli 1995, aan de monsterlijke misdaad die plaatsvond in en rond Srebrenica voor het oog van de hele wereld, een misdaad die we nooit zullen en niet mogen vergeten.

De internationale gemeenschap, die zo toegewijd is aan “respect voor het internationaal recht en de bescherming van mensenrechten en vrijheden”, heeft stilzwijgend de misdaad gadeslagen die voor haar ogen plaatsvond op de drempel van de 21e eeuw. Na de Tweede Wereldoorlog en de holocaust werd er gezegd: “dit nooit meer”, maar dat is precies wat er gebeurde in 1995, voor het oog van de hele wereld. We vroegen ons toen af en vragen ons nog steeds af: waren de bewoners van het beschermde gebied in Srebrenica destijds tot de dood veroordeeld?

In de enclave waren we enclave hongerig, dorstig, naakt, blootsvoets, gekweld en uitgeput tot bewusteloosheid toe. Ze hebben humanitaire hulp aan ons geleverd om ons te redden van een collectieve dood. We keken naar de lucht en verheugden ons op het geluid van vliegtuigen die parachutepallets met voedsel afwierpen. We keken naar dezelfde lucht op die warme julidagen in 1995, wachtend op het geluid van vliegtuigen, deze keer om te vechten, maar we zagen ze niet. We zijn verraden, verraden door iedereen, overgeleverd aan de wreedheden van Servische extremisten en slachters. Alleen degenen die geluk hadden, overleefden!

De internationale strijdkrachten, de zogenaamde ‘blauwhelmen’, met hun mandaat en aanwezigheid moesten ons beschermen tegen massa-executies. Diezelfde blauwhemden hielden echter alleen toezicht op de deportatie en vernietiging van een volk. Dergelijke massa-executies en uitzettingen zullen enkele jaren later door het Internationaal Gerechtshof worden gekenmerkt als genocide. Had de internationale gemeenschap destijds bewust of onbewust de verkeerde veronderstellingen? Deze verkeerde veronderstellingen hebben geleid tot ernstige misdrijven en de executie van meer dan 8.000 niet-Serviërs binnen de beschermde zone.

Dames en heren van de internationale gemeenschap, als u toen niet genoeg of bijna niets hebt gedaan, kijk dan nu in ieder geval naar wat er met Bosniërs gebeurt, 26 jaar na het einde van het gewapende conflict in Bosnië en Hercegovina. Het land zit gevangen in het vredesverdrag van Dayton en de grondwet, die sinds die tijd van kracht is, maakt het onmogelijk om stappen voorwaarts te zetten in de re-integratie van het land, of om te komen tot goede en functionele ontwikkeling. De genocide is in de achterliggende jaren door velen publiekelijk en herhaaldelijk ontkend, de slachtoffers worden gekleineerd zonder dat dit consequenties heeft. Bosniërs die terugkeren naar hun vooroorlogse woonplaatsen worden dagelijks blootgesteld aan religieuze en nationale discriminatie. Hun meest elementaire mensenrechten worden geschonden.

De internationale gemeenschap, in de eerste plaats de Europese Unie, is aanwezig in Bosnië en Hercegovina via haar vertegenwoordigers en heeft het mandaat om te reageren wanneer de situatie daarom vraagt. Maar nee, dat gebeurt niet! Waarom gedragen ze zich zo passief? Is de vraag der vragen. Regeringsleiders, jullie waren zo besluiteloos toen het zwartste scenario tegenover een natie zich afspeelde in Bosnië en Hercegovina. Hebben jullie sindsdien niets geleerd? Hebben jullie nog niet begrepen hoe het was en wiens bedoelingen puur waren en wiens zo vals en gecamoufleerd?

Onze naburige Republiek Servië, die is veroordeeld wegens het niet voorkomen van de genocide in Srebrenica, steunt nog steeds alleen de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië en Hercegovina. Met een verraderlijk spel definieert de Servische regering nog steeds de nieuwe doelen van de Servische politiek, en ondersteunt zij van harte Servische politici van de Republika Srpska-entiteit bij het herschrijven en vervalsen van de geschiedenis van personen waarvan het zeker is dat ze vooral opvielen bij het plegen van misdaden tegen anderen. Zelfs enkele bewezen en veroordeelde oorlogsmisdadigers zochten en vonden hun bescherming op het grondgebied van de Republiek Servië.

Na de genocide die we hebben overleefd, lijkt er tot op de dag van vandaag tegen ons, de overlevenden en nabestaanden, nog altijd onrecht te worden gepleegd. Dit doet ons net zoveel pijn, misschien zelfs nog meer dan de misdaad zelf. Wij zijn ons ervan bewust dat we onze dierbaren, het verlies van onze medeburgers, niet weer tot leven kunnen brengen. Het enige dat ons nog rest is om gerechtigheid te zoeken in hun naam, om onszelf en de wereld te waarschuwen voor en te herinneren aan deze vreselijke misdaad-genocide. We kunnen vergeven, maar we zullen het niet vergeten! Wij vragen u, dames en heren van de internationale gemeenschap en de Europese Unie, om meer te doen voor Bosnië en Hercegovina. Bestudeer de huidige situatie in Bosnië en Hercegovina beter en pak deze aan voordat het te laat is. Het moet op de een of andere manier worden overwonnen! Anders zullen uw en onze woorden nooit meer dan een dode letter op papier blijven, zoals ze bleven na de holocaust in de Tweede Wereldoorlog.

De Nederlandse regering heeft tot dusver enorme financiële middelen vrijgemaakt voor het lokaliseren en identificeren van slachtoffers in Bosnië en Hercegovina en voor tal van andere hulpverleningsprojecten. Hartelijk dank daarvoor, maar u moet weten dat materiële hulp niet het belangrijkste is voor ons, de overlevenden. Bovenal hebben we behoefte aan erkenning. Het accepteren en erkennen van wat er is gebeurd is voor ons van cruciaal belang. Voor zover ik weet hebben de regering en het parlement van dit land de genocide nog niet officieel veroordeeld en ook geen resolutie aangenomen naar het voorbeeld van het Europees Parlement. Als dat nog niet is gebeurd, doe het dan zo snel mogelijk, want alleen door zo'n gebaar kan onze pijn en ons lijden verlicht worden. De Memorial to the Victims of the Genocide, die hier in Den Haag gepland staat, is dan ook een positief voorbeeld van hoe ons verdriet en lijden erkend kan worden, en slachtoffers van de genocide een stem krijgen.

Mogen de slachtoffers van genocide in eeuwigheid vrede hebben! Ik dank u uit de grond van mijn hart voor uw tijd en aandacht. Dank voor uw medeleven met ons overlevenden wiens wonden nog steeds diep en pijnlijk zijn.

“SREBRENICA INFERNO”

*Moeder, moeder, ik droom nog steeds van jou
zuster, broeder, ik droom van jullie elke nacht
jullie zijn er niet, jullie zijn er niet, jullie zijn er niet
Ik zoek jullie, Ik zoek jullie, Ik zoek jullie
waar ik ook ga, zie ik jullie
Moeder, vader, waarom zijn jullie er niet?*

***Bosnië van mij, jij bent mijn moeder
Bosnië van mij, ik zal jou mijn moeder noemen
Mijn moeder Bosnië, mijn zuster Srebrenica
Ik zal niet alleen zijn***

TOESPRAAK: KINDERBURGEMEESTER

Kinderburgemeester van Maastricht, Ismael Cabordery

Mijn naam is Ismaël Cabordery, en ik ben zeer vereerd dat ik hier vandaag iets mag zeggen. Door oorlog ben ik naar Nederland moeten vluchten en ben ik gelukkig geen getuige geweest van gruweldaden zoals mijn leeftijdsgenootjes in bijvoorbeeld Bosnië-Herzegovina, waarvoor wij vandaag samen zijn om de gebeurtenissen in Srebrenica te herdenken.

De grootste volkerenmoord in Europa na de Tweede Wereldoorlog was de genocide op de Bosnische moslims in Srebrenica. Bosnische moslims van verschillende leeftijden, die op een brute wijze van hun leven werden beroofd door het leger van de Republiek Srpska, verdienen te worden herdacht door onze en toekomstige generaties. Zodat ze blijven leven in de harten en de herinneringen van hun kinderen en kleinkinderen,...op de monumenten met hun namen erop...Ieder persoon, ieder mensenziel waarover getuigenissen van de ooggetuigen bestaan, moeten voor altijd worden genoemd en onthouden.

De getuigenissen van de ooggetuigen zijn gruwelijk, maar we moeten ze blijven vertellen, opdat we nooit vergeten. Zoals de herinnering van Hurija Mahmutovic. Met haar vijf kinderen is ze getuige van de gruweldaden in Bosnië-Herzegovina. Op 11 juli 1995 vallen de granaten als regen uit de lucht. Haar tweejarige dochter Marizela wordt geraakt in haar hoofd. Een UN-soldaat haalt het stukje granaatscherf uit het hoofd van Marizela en wikkelt zijn trui om haar hoofd om het bloeden te stelpen. De foto van dat moment gaat de wereld over.

In de dagen na de val van Srebrenica op 11 juli 1995, heeft de leger van de Republiek Srpska op verschillende plekken ruim 8000 moslim mannen, jongens en ook vrouwen vermoord. De slachtoffers zijn begraven in de massa graven en hun identificatie gaat nog steeds door.

Hoe kunnen mensen zo wreed tegen andere mensen zijn, zo monsterlijk? Dit is de vraag die ik me steeds stel, maar er geen antwoord op kan vinden. Wat ik wel weet, is dat je je door te blijven herdenken ook realiseert hoe waardevol het is om te leven in vrijheid. Ik ben het afgelopen jaar kinderburchemeester van Maastricht geweest. Je leert dan op school over democratie, over samen beslissingen nemen. Soms met discussie, maar wel met respect naar elkaar. Zoals het hoort, zoals het moet. In vrijheid, en zonder geweld.

Herdenken van de genocide in Srebrenica is het behoeden voor vergetelheid aan de gevallen slachtoffers. Het is de dag van meevoelen met de moeders, echtgenotes, zusters, dochters, alle nabestaanden...in hun leed. Maar deze dag is nog meer dan dat. Het is de dag van waarschuwing, nu en in de toekomst. Want helaas is Bosnië en Hercegovina nu vruchtbaarder dan ooit voor nieuwe etnische conflicten. Kinderen, zoals ik, moeten onderwezen en herinnerd worden aan de gruweldaden van deze genocide in Srebrenica, opdat we het nooit vergeten, opdat zoiets nooit meer gebeurt. Maar kinderen moeten vooral opgroeien in vrijheid en verbondenheid, beschermd tegen oorlogsgeweld. Daarom ben ik blij dat ik op deze plaats vooruit kan kijken naar een mooie toekomst. Maar dat kunnen we niet, zonder stil te blijven staan bij het verleden. Wij herdenken.

“MARTELAREN”

Hey Martelaren, geliefden, waar zijn jullie?

*Geborduurde handdoek blijft bij de fontein.
En een (aardewerken) beker, waaruit wij zijn ontstaan.
Hey Martelaren, geliefden, waar zijn jullie?*

Hé martelaren, heiligen, waar zijn jullie?

*Hé, (wiens) voetafdrukken op het stof.
Hé, wie bidt er op de groene loper.
Hé martelaren, heiligen, waar zijn jullie?*

Hey Martelaren, geurige, waar zijn jullie?

*Hé, er zijn kastelen van jou in de buurt van dorpen in Bosnië.
Hé, je hebt bloemen gemaaid in de tuinen.
Hey Martelaren, geurige, waar zijn jullie?*

Hey Martelaren, witte vogels, waar zijn jullie?

*Hé, je bent zo vrolijk als trekkende zwaluwen.
Hé, jij samen met sterren, knipogend in gebedskralen.
Hey Martelaren, witte vogels, waar zijn jullie?*

BOMBARDEMENT SREBRENICA APRIL 1993

*Uit het boek van de overlevende van Srebrenica genocide
Suad Pašalić, voorgelezen door zijn dochter Edina Pašalić*

In het voorjaar van 1993 was er een sterk offensief dat al een tijdje aanhield. Ik zat bij een eenheid uit het dorp waar ik vandaan kom, genaamd Likari. Likari ligt zo'n 8 km van Srebrenica. Tijdens dit sterke offensief bewaakte verschillende eenheden het grondgebied van mijn dorp en omliggende Islamitische dorpen die werden aangevallen door Servische militairen. Het was maandag 12 april en desondanks de situatie een mooie lente dag. De linie was rustig die dag en de commandant van mijn eenheid besloot mij de middag vrij te geven. Ik hoefde pas weer de volgende ochtend om 5 uur aanwezig te zijn. Toen ik thuis aan kwam vroeg ik eerst aan mijn moeder om een pan met water op het fornuis te zetten, zodat ik een warm bad kon nemen. Destijds noemde wij dat een oorlogs-bad. Ik vroeg mijn moeder ook om de twee dochters van mijn jongere broer naar mij te brengen. Mijn broertje was een paar maanden geleden op 8 juni 1992 overleden tijdens een strijd tussen de Servische militairen en Bosnische vrijheidsstrijders. Zijn dochters Tima en Aida van 2 en 4 jaar oud waren achtergebleven samen met zijn vrouw. Ze woonde ook in het huis van mijn ouders op de kelderverdieping. Ik wilde mijn vrije tijd gebruiken om samen met mijn nichtjes te zijn en als vaderfiguur de leegte proberen te vullen die achter was gebleven na het overlijden van mijn jongere broer. Later op de middag besloot ik mijn mede-militairen die gewond waren geraakt te bezoeken in het ziekenhuis. Een van mijn goede vrienden, Senad lag ook in het ziekenhuis. Ik ging langs bij hem. Ik zag aan Senad dat hij er die dag erg slecht aan toe was. We brachten samen wat tijd door en ik gaf hem een half liter melk wat mijn moeder mij had meegegeven. Ik vroeg Senad naar mijn toenmalige vriendin die in het ziekenhuis werkte. Ik wilde haar graag zien, maar Senad vertelde me dat ze niet aan het werk was die dag, dus ik besloot langs te gaan bij haar. Na een uurtje bij haar te hebben doorgebracht, vertrok ik weer naar huis.

In die periode hoorde je in de stad geen granaten meer vallen en werd er ook niet geschoten. Dit hoorde je alleen aan de linies. Na zo'n 5-7 minuten onderweg naar huis, hoorde ik plotseling wel 3 granaten luidruchtig exploderen. Ik was nabij het politiebureau en de granaten luidde erg dichtbij. Ze waren bij de basisschool gevallen, die maar 300m van het politie station was gelegen. Ik rende snel het politiebureau in en schuilde daar. Na vijf lange angstwekkende minuten, hoorde ik niks meer en liep ik weer naar buiten. Aangekomen bij de basisschool waar de granaten waren gevallen, zag ik een bloedbad voor me. Om me heen lagen overal dode mensen en creperende getroffene. Plots, zag ik een buitenlandse militair in een kleurrijk uniform een dood kind van ongeveer vijf tot zes jaar in zijn armen houden. Je kon zowel aan zijn uiterlijk als aan zijn uniform zien dat het geen Bosnische of Servische militaire was. Toen hoorde ik ook dat hij in het Engels sprak. Ik kon op dat moment niet begrijpen waar de buitenlandse militair vandaan kwam in het midden van het bloedbad dat slechts tien minuten geleden plaatsvond. Toen bedacht ik me 'hij is aan het helpen!' 'Ik moet niet eens nadenken over wat hij hier doet'. Ik was in shock en voelde doodsangst. Ik weet niet of de shock een paar seconde of paar minuten aanhield, maar ik had mezelf eroverheen gezet. De buitenlandse militair sprak mij en een paar andere aanwezige in het Engels aan om de gewond geraakte te verzamelen en in de witte transportwagen te plaatsen. Later hoorde ik dat de militair een Amerikaan was en bij de UNPROFOR onder leiding van Morion zat. De eerste paar minuten waren er naast de Amerikaanse militair, nog zo'n 5 andere aanwezige die de gewond geraakte de transportwagen in hielpen. Terwijl ik mee hielp, probeerde ik niet te letten op de ravage, die bestond uit losse lichaamsdelen van de slachtoffers. Ontplofte lichamen, mensenvlees op het hek en op het beton van het schoolplein. Overall was bloed te zien en de geur van bloed overheerste. Mijn ogen vol tranen en mijn gedachte met een miljoen vragen 'Waarom?' 'Maar God, bestaat die?'. Van alles ging door mij heen terwijl ik de gewonden verzamelde en de doden omdraaide. Ik hoorde overal stemmen vandaan komen 'help' 'help'.

Uiteindelijk reed de Amerikaanse militair de transportwagen met de gewonde naar het ziekenhuis en later kwam er ook een andere vrachtwagen om de gewonden te transporteren. Ik had op dat moment geen tijdsbesef en had geen idee hoe lang het allemaal had geduurd. Achteraf, besloot ik weer langs het ziekenhuis te gaan en Senad nog een keer te bezoeken om te kijken hoe het met hem gaat en eventueel wat steun bij hem te vinden. Tot mijn verdriet was mijn vriend die dag ook gestorven aan zijn verwondingen van 2 weken terug.

Het totale aantal overleden die dag was 76 en ongeveer 100 mensen waren gewond geraakt. De slachtoffers waren voornamelijk vluchtelingen uit Cerska, Konjevic Polje en omliggende dorpen, die onderdak in de school hadden gevonden en die zich die dag hadden verzameld op het schoolplein. Het effect van die drie granaten was vol 100%.

TOESPRAAK: FAHRUDIN EF. NAKIČEVIĆ

Imam Islamitisch cultureel centrum Bošnjak Arnhem

Oprechte dank aan de Schepper van al wat bekend en onbekend is, voor onmetelijke zegeningen. Moge vrede en redding zijn met de Profeet van genade, Mohammed (vrede zij met hem), zijn adellijke familie en oprechte metgezellen en alle martelaren.

Beste aanwezigen, moge Gods vrede, tevredenheid en Zijn mooiste beloning gegeven worden aan alle martelaren! Geachte aanwezigen, moeders van martelaren en martelarenfamilies, gewaardeerde president van de Bosnische Islamitische Gemeenschap in Nederland, gewaardeerde collega's, beste leden, jeugd en alle anderen die tijdig prioriteiten hebben gesteld en hun respect hebben betuigd aan martelaren, slachtoffers van genocide, es-selamu alaykum (vrede over u)!

Hier zijn we vandaag, net als vandaag en in vele andere centra, steden, verenigingen, mensen zijn samengekomen, ondanks de huidige omstandigheden, omdat het onze plicht is, beste broeders, zusters en jeugd - niet alleen in deze warme, zomerse julidagen, niet alleen op deze 11e dag, maar het is onze plicht om voortdurend te waarschuwen, het is onze plicht om niet te vergeten en om onszelf elke dag te herinneren aan daden, wreedheden die niet eens als dierlijk kunnen worden omschreven, omdat geen dier op deze wijze handelt! Vandaag is een pijnpunt voor ons allemaal! Geloof mij! Als wij alle vreugde en geluk van het jaar aan één kant van een weegschaal zouden plaatsen zou dit niet zwaarder kunnen wegen dan het verdriet, de tranen en de pijn van deze datum, deze dag. De pijn en tranen van een moeder die haar man, broer, zoon verliest... Zoals een auteur zei, de moeders uit Srebrenica ervaren het weer.. elk jaar een nieuw graf, nieuw gebed en een nieuw litteken op het al beschadigde ziel.

Ons nobele geloof, beste broeders en zusters en aanwezigen, leert ons solidariteit, wederzijds mededogen, en dit is vervat in de boodschap van de beste leraar aller tijden, Mohammed (vrede zij met hem), waar hij in een geloofwaardige hadith zegt: "Moslims in hun liefde en mededogen zijn als één lichaam. Wanneer één orgaan ziek wordt, lijdt de rest van het lichaam aan slapeloosheid en koorts." Onze Profeet (vrede zij met hem) heeft met deze boodschap duidelijk aangegeven welke gevoelens wij onderling moeten bouwen, hoe bezorgd wij moeten zijn over de pijn en het lijden die de moeders van Srebrenica en degenen die de beproevingen van Srebrenica hebben ervaren. Laten we ons afvragen wat onze reactie is op deze woorden van de Profeet (vrede zij met hem)!? Als we hier vandaag zijn, laten we dan ons hart vragen of het lijdt vanwege deze pijnlijke gebeurtenis? Heeft ons hart last van 31 mei, Prijedor en omliggende plaatsen? Zijn er sporen en littekens op onze harten achtergelaten door wat er in de afgelopen oorlog met Bosniakken in ons thuisland is gebeurd, uit de omgeving van Zvornik, Žepa, Biljan, Ahmić, Ključ, Sarajevo en alle andere plaatsen? Voelt iemand van de aanwezige de moeilijkheden vanwege het lijden en de moeilijke situatie waarin de moslims van Palestina, China en degenen wiens stem niet wordt gehoord zich nu bevinden? Dit vandaag is het bewijs dat wij gelovigen als één lichaam zijn! Dat we een stem zijn van medeleven, solidariteit, een stem die iedereen vertelt dat wij ons herinneren, dat we nooit zullen vergeten, dat we een van degenen zijn wiens hart pijn doet vanwege het lijden van moslims in het dagelijks leven, waar zij zich ook bevinden, en als zodanig behoren wij tot de degenen wiens wonden aan het hart zeker in de eeuwigheid door Allah zullen worden genezen!

Gerechtigheid is alleen van en bij Allah! Broeders en zusters, laten we nooit de hoop op gerechtigheid verliezen. Het is tijd om onze relatie met onze broeders en zusters te verbeteren. Het is tijd om aan elkaar te gaan denken, dicht bij elkaar te zijn en elkaar te steunen. → Moge Allah de Almachtige de islam en moslims helpen waar ze ook zijn, en iedereen die op welke manier dan ook tegen ons vecht, ontkrachten. We vragen Hem om ons te verenigen in nobele daden en om ons te sterken in het goede, en om het kwade van ons te verwijderen. We vragen Hem om troost te bieden aan de rechteloze en een uitweg uit tegenspoed, en om degenen die vechten voor de waarheid te steunen! Ontferm U over alle martelaren en overlaad hen met Uw edele vergiffenis en breng hen met Uw genade in hun woningen in het Paradijs, en versterk hun geliefde met geduld!

Verdriet en pijn worden gevoeld doordat in Srebrenica nieuwe graven worden gevuld. Duizenden tranen vergoten in Bosnië, versmeltend tot slechts één gebed, één oprecht gebed, dat het nooit meer niemand zal overkomen en dat Srebrenica nooit vergeten zal worden.

GEBED

Al-Fatihah¹ – De Opening / Het Begin

1. In de naam van Allah, de meest Barmhartige, de meest Genadevolle.
2. Alle lof behoort aan Allah, de Heer der Werelden.
3. De meest Barmhartige, de meest Genadevolle.
4. De Heerser op de Dag des Oordeels.
5. U (alléén) aanbidden wij, en U (alléén) vragen wij om hulp.
6. Leidt ons op het rechte Pad.
7. Het pad van degenen aan wie U gunsten hebt geschonken, niet dat van degenen op wie de toorn rust en niet dat van de dwalenden.

¹ Eerste vers uit de heilige Koran

Wij gedenken hier, vandaag, het leven en de dood van de 19 slachtoffers die vandaag in Potočari (Srebrenica) zijn begraven.

Achternaam (naam vader) naam - geboortedatum

Prezime (očevo ime) ime - rođ.

Aljić (Hajro) Jusuf 1967

Aljić (Ramo) Hajro 1944

Avdagić (Suljo) Ibrahim 1950

Beganović (Mustafa) Mehmed 1947

Dautović (Rešid) Nezir 1969

Delić (Edhem) Zilha 1971

Džananović (Džanan) Salih 1955

Halilović (Adem) Jusuf 1948

Halilović (Zurijet) Esnaf 1976

Hamzabegović (Abdulah) Vejsil 1939

Hasanović (Mujo) Zajim 1968

Karahodžić (Salih) Meho 1939

Kiverić (Ramiz) Fikret 1978

Kurbašić (Ibrahim) Husein 1932

Mehmedović (Mujo) Muhidin 1977

Mujić (Osman) Muamer 1976

Nukić (Husejin) Asim 1971

Osmanović (Aziz) Azmir 1979

Selimović (Rizvo) Ramiz 1951

8372

“WEES NIET VERDRIETIG”

**Wees niet verdrietig
maar gedenk met gebeden
laat je tranen niet stromen
als de herinneringen komen.**

Wees niet verdrietig, vader van mij
wanneer jij mijn graf ziet
laat je tranen niet stromen
als de herinneringen aan mij komen.

**Wees niet verdrietig
maar gedenk met gebeden
laat je tranen niet stromen
als de herinneringen komen.**

De ziel vliegt
Vervaagt in het licht
Blijft even staan bij de deur
Ridvan bewaakt de tuin

DANKWOORD

Dames en heren, we hebben net de baniervlag gehesen en de namen van de slachtoffers van de Srebrenica-genocide voorgelezen. 26 jaar geleden zijn deze mensen vermoord en vandaag, in Potocari, hebben zij hun laatste rustplaats gevonden.

Laten we hen en de andere slachtoffers van de genocide van Srebrenica niet vergeten. Laten we, ieder op zijn of haar eigen manier, bij hen betrokken blijven en hen meenemen in ons hart. Laten we waakzaam blijven en alles doen wat in onze macht ligt, om ervoor te zorgen dat er nooit meer een genocide plaatsvindt zoals in Srebrenica. Laten we er alles aan doen om de verantwoordelijken voor de genocide op een passende manier te straffen, als les voor toekomstige generaties, dat misdaad niet loont, maar wordt bestraft.

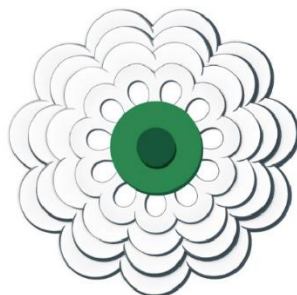
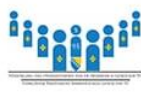
Nooit meer Srebrenica!

Ten slotte, hartelijk dank voor uw aanwezigheid, het online volgen van de herdenking en graag tot volgend jaar, maandag 11 juli 2022.

Deze herdenking is mede mogelijk gemaakt door de volgende samenwerkende organisaties:

Ova komemoracija je realizovana kroz zajedničko angažovanje organizacionog komiteta u kojima su učestovali:

- **Vereniging van Overlevenden van de Srebrenica Genocide juli 1995**
- **Platform BiH** Overkoepelende organisatie van BiH-verenigingen in Nederland
- **Mladi BiH** Vereniging van BiH-jongeren in Nederland
- **SGTRS** Stichting Geschiedenis Totalitaire Regimes en hun Slachtoffers
- **IVBN** Islamitische Vereniging van Bosniakken in Nederland (IZBN)
- **ICHI** Internationaal Comité voor Humanitair Ingrijpen

Bloem van Srebrenica

De kleur wit is het symbool van de onschuld en staat voor de onschuldige slachtoffers van de genocide. Groen staat voor de hoop en het ontwaken, het symboliseert de wens dat alle burgers, ongeacht hun religie en nationaliteit in heel Bosnië en Herzegovina, Europa en de wereld wakker worden geschud en de verschrikkingen van de genocide en het lijden van de Bosniërs nooit zullen vergeten. De elf blaadjes van deze bloem staan voor 11 juli 1995.

Cvijet Srebrenice

Cvijet se sastoji od 11 bijelih latica i zelenog tučka, koji imaju svoju posebnu poruku. Naime, bijela boja simbolizira nevinost i simbol je nevino stradalih u genocidu, zelena je simbol nade, ali i buđenja, te nosi poruku i želju da se svi građani bez obzira na vjeru i naciju širom Bosne i Hercegovine, regiona, Evrope i svijeta probude i ne zaboravljaju strahote genocida i patnje kroz koju su prošli Bošnjaci. Jedanaest latica ovog cvijeta predstavljaju 11. juli 1995. godine.

11 juli 2021, het Plein - Den Haag

www.srebrenica-herdenking.nl